

Slovo k povzbuzení na sobotu 3. dubna 2021, na Bílou sobotu
Biblická čtení: 1Petr 3,19-20; 4,6

Milé sestry, milí bratři,

Bílá sobota, jak praví i starobylé liturgické předpisy, je dnem velkého smutku, dnem bdění u Božího hrobu, dnem, kdy se neslouží mše svatá, nevysluhují se žádné svátosti (vyjma svaté zpovědi a pomazání nemocných), kdy se dokonce nepodává ani svaté přijímání (s výjimkou podávání eucharistie umírajícím při zaopatřování). Je to den, kdy má být nejen v kostele ale i v našich srdcích, pokud možno, ticho a klid, den, který i svým tichem a „nesvátostí“ zpřítomňuje ticho soboty po Kristově ukřižování, den, který je památkou Kristova přebývání v říši zemřelých. To si dnešního dne připomínáme rok co rok...

Smrt Pána Ježíše byla skutečná lidská smrt. Proto podobně jako u všech ostatních lidí došlo okamžikem smrti na kříži k oddělení jeho nesmrtelné lidské duše, v jeho případě ovšem spojené s Božstvím, od jeho smrtelného zmučeného těla. Duše sestoupila do podsvětí, *šeolu*, říše zemřelých, kam odešly duše všech, kteří zemřeli před Kristem. Tělo po sejmutí z kříže bylo uloženo do hrobu, ve kterém doposud nebyl nikdo pohřben, aby v něm očekávalo znovuspojení s Kristovou duší nedělního rána.

O tom, proč sestoupila Kristova boholidská duše do říše zemřelých, máme v Novém zákoně jen tři verše v Prvním listě Petrově (to jsou ty, které jsou dnes uvedeny jako biblické čtení). V nich čteme, že Kristus sestoupil do podsvětí, aby vyhlásil radostnou zvěst tam uvězněným duším zemřelých.

Co přesně se tam od páteční třetí hodiny odpolední do nedělního úsvitu dělo, musí zůstat především tajemstvím, před kterým člověk má raději zmlknout (jak již bylo mnohokrát připomenuto, řecké *mysterion* je odvozené od slovesa *myó*, „zmlknout“). Přesto byl Kristův tajemný pobyt v říši zemřelých už od starokřesťanských dob předmětem zájmu, snad i legitimního, když nám o něm i sám Nový zákon aspoň pár slov přeci jen sdělil. Nejedno už starokřesťanský autor se tak o tajemství Bílé soboty snažil rozjímat.

Nejnámější je v tomto ohledu asi spis s názvem *Peri páscha* připisovaný Melitonovi ze Sard, biskupovi z druhé poloviny 2. století. Z něj se také v těchto dnech čtou úryvky i v liturgické modlitbě se čtením (v breviáři). Tento spis je jakousi křesťanskou *haggadou*, mimobiblickým rozvedením a rozvyprávěním toho, co máme v Písmu zachycené jen tak stroze. Dočteme se v něm, jak Kristus v podsvětí budí Adama, prvotinu hříšníků, a spolu s ním i duše ostatních zemřelých a volá je, aby spolu s ním vyšli všichni ven, ze smrti do života, z podsvětí do nebe, kde je pro ně přichystán královský trůn; vždyť právě proto i za ně Kristus zemřel na kříži.

Podobně rozjímal i mnozí další otcové, něco podobného pak vyjádřily mnohé křesťanské ikony, zejména byzantského původu. Na řadě z nich vidíme Krista, jak volá k životu a následně vytahuje z hrobů duše zemřelých. Podobně vypadají i některé západní, zejména středověké malby.

Křesťané od raných dob prostě toužili si aspoň nějak představit, aspoň trochu „vědět“, co se dělo mezi Velkým pátkem a Velikonoční nedělí. Nám tato touha možná může připadnout nemístná, ona nemístná i někdy může být, může být projevem přílišné a troufalé zvědavosti. Ale cosi dobrého má v sobě vždy. Je totiž plodem přesvědčení, že Kristovo sestoupení mezi mrtvé; tajemství Bílé soboty je něčím, co je sice Božím zázrakem (a to doslova: „za zrakem“), ale co se zároveň skutečně stalo. A proto muselo mít Kristovo tajemné sestoupení do říše zemřelých i svůj průběh a svou podobu.

Ale skutečně není až tak důležité vědět, jak přesně vše v podsvětí proběhlo, i když třeba číst *Peri páscha* právě na Bílou sobotu je více než doporučení hodné. Mnohem důležitější je rozjímat o smyslu Kristova tajemného sestoupení mezi mrtvé, více o tom, co je smyslem toho, co se v podsvětí stalo, než o tom, jak vše proběhlo.

Co nám tedy článek víry o Kristově sestoupení mezi mrtvé říká, co je jeho smyslem?

Zaprvé, že Kristus skutečně zemřel. To ale také znamená, že vzal na sebe skutečnou smrt, že i ji vykoupil a že proto smrt, včetně bolestného umírání, je od té chvíle tajemně naplněna Kristovou přítomností. Co Kristus přijal, to je prostě od té doby v něm přítomno a on v tom. Co je Kristem přijato, je i vykoupeno (*quod est assumptum, est sanatum*), jak říkali už staří církevní otcové.

Zadruhé je to skutečnost, že i duším (spravedlivých) zemřelých před Kristem je nyní také otevřeno nebe, že dokonce snad i duše Adamova je vzata do nebeské slávy. Kristova spása je nabídnuta lidem všech dob.

A v tom obojím je veliká naděje, vpravdě křesťanská...

Smrti a umírání se sice asi nepřestaneme bát, více nebo méně se bojíme smrti snad skoro všichni. Avšak vědomí, že i smrt a umírání Kristus přijal, a proto i v nich je nám blízko, je jednou z největších možných útěch vzhledem ke smrti a ke všemu, co s sebou přináší. Je to útěcha, která se chce ve chvíli našeho umírání proměnit ve skutečnost. Kristova blízkost v bolesti umírání nepřinese jen sílu je nést, ale především nás bude chtít skrze ně přenést, probudit do věčnosti. Proto také Kristus zemřel a sestoupil mezi mrtvé.

Proto můžeme doufat i ve spásu těch, kteří umřeli a umírají před Kristem, což neplatí jen o těch, co skutečně zemřeli „chronologicky“ před Kristem (v době před Kristem), ale i těch, co zemřeli před Kristem „logicky“. Můžeme doufat i vzhledem k těm našim bratrům a sestrám, kteří sice umírají v době po Kristu, ale před tím, než ho sami mohli (blíže) poznat; osobně tak vlastně před Kristem. V jeho sestoupení mezi mrtvé je jeden ze základů útěšné víry v spásu nekřesťanů, ve spásu mnohých našich bratrů a sester.

Kéž nás tato dvojí naděje tajemství Bílé soboty potěší. Zvláště letos, v době stále nekončící pandemie, která s sebou bohužel přináší i smrt a bolest...